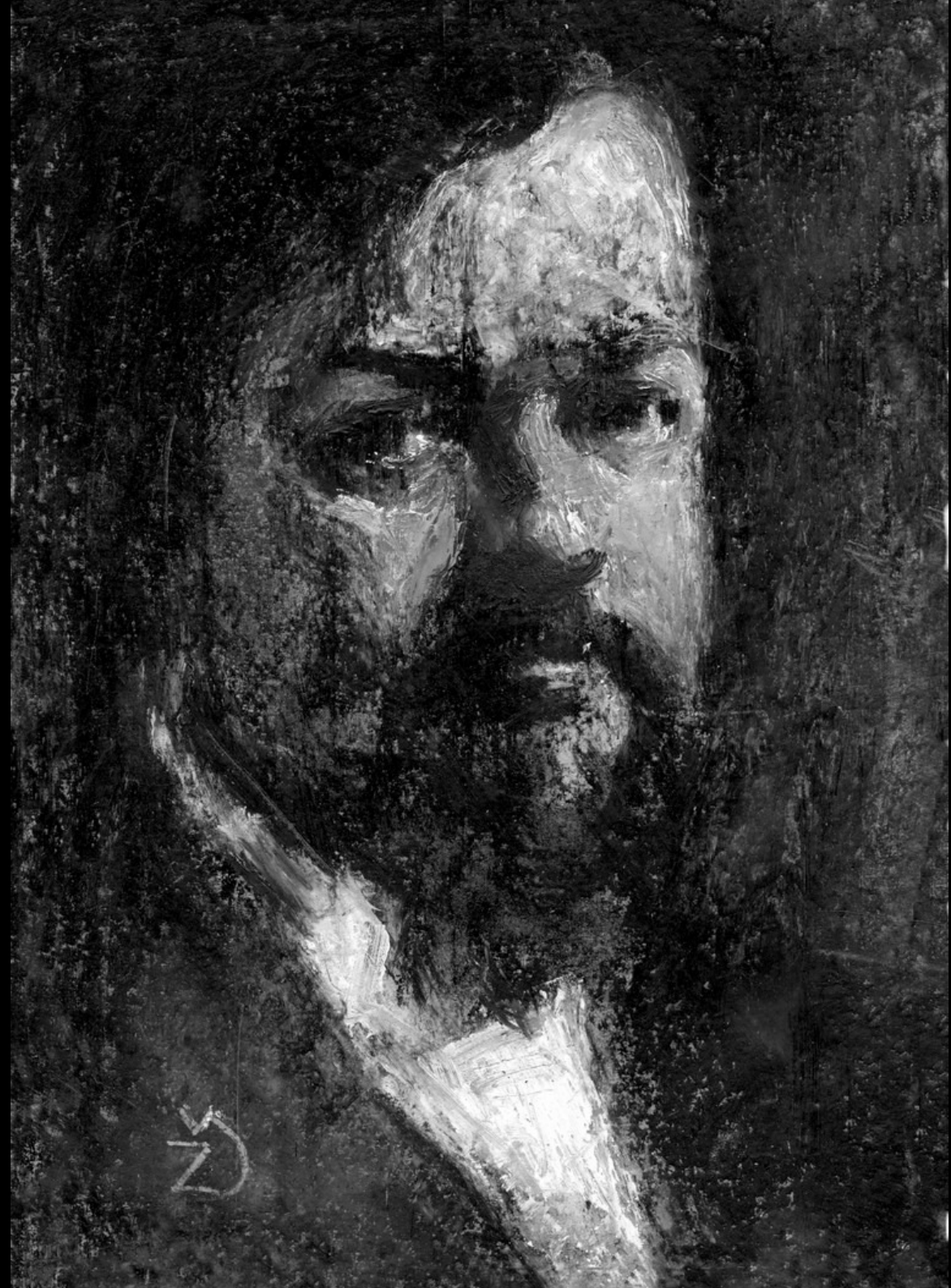

CLAUDE DEBUSSY

- glasovirska diskografija

Ilustracija: Danijel Žabčić

COMPLETE WORKS FOR SOLO PIANO, VOL. 2**PAUL CROSSLEY**

Sony Classical SK 53 111

Ako vam, dok budete prebirali po kompaktnim diskovima u nekoj trgovini, pažnju zadrži arhaična naslovnica s Debussyjevim klavirskim opusom i imenom Paula Crossleya, nećete pogriješiti. Riječ je o vrlo profesionalnom projektu engleskog pijanista koji se od samog početka svoje respektabilne karijere opredijelio za izvođenje pijanističke literature XX. stoljeća. Njegova su uža specijalnost tako izvedbe Tippettovih, Debussyjevih, Ravelovih i Poulencovih klavirskih skladbi, a prouzročio je brojna djela suvremenih autora, kao što su Lindberg, Takemitsu, Gorecki i drugi. Pridodamo li tome činjenicu da mu je Olivier Messiaen bio jedan od profesora te da je krajem šezdesetih godina prošloga stoljeća osvojio prvu nagradu na pijanističkom natjecanju koje nosi Messiaenovo ime, nema mjesta sumnji da je riječ o vrlo ozbiljnoj umjetničkoj osobnosti.

Prethodne tvrdnje imaju čvrstu potvrdu u Crossleyevu projektu iz 1993. godine koji obuhvaća cjelovit klavirski opus Claudea Debussyja, izdan na četiri nosača zvuka. Pred nama je drugi dio toga ciklusa, s drugom knjigom glasovitih "Preludija" iz 1912. godine, potom ciklusima "Estampes" (iz 1903.), ciklusom "Dječji kutak" (nastalim u rasponu od 1906. do 1908. godine i posvećenim njegovu jedinom djetetu Chouchouu) te naposljetku skladbom "La plus que lente" (iz 1910.).

Paul Crossley u svojim se izvedbama vješto poigrava s ugođajima, što rezultira impresivnim zvučnim dojmom. Njegova besprijekorna tehnička vještina nije sama sebi svrhom, već "velikodušno" (i posve primjereno) prepušta glavnu riječ tonskom nijansiranju. Unatoč iznimnoj uvjerljivosti izvedbe i upečatljivoj tonskoj slici, Crossleyevom izričaju neki će možda zamjeriti povremeni nedostatak spontanosti, a samoj snimci

pretihu realizaciju. No, predanost Paula Crossleya Debussyjevoj glazbi osjetna je u svakom, vrlo pomno obojanom taktu, ali i u tekstu u popratnoj knjižici, koji potvrđuje i njegovu povijesnu upućenost.

Bojana Plečaš

COMPLETE WORKS FOR SOLO PIANO, VOL. 4**PAUL CROSSLEY**

Sony Classical SK 53973

Ovdje imamo izbor ranih kompozicija za klavir Claudea Debussyja. U zrelosti se od njih ograđivao, sramio se možda primjetnih utjecaja ruskih kompozitora, Griega, Chopina... možda i zato što zrcale traženje, bezbrižnost, površnost mladog čovjeka, a on se tek u četrdesetim otvorio u vlastitoj poetici. Kako god, može ih se poslušati i danas, poručuje pijanist Paul Crossley u produkciji kompanije Sony.

Kad misao ne ide dublje od kolaža izabranih postupaka i citata prethodnika i suvremenika, onda možemo govoriti o izvjesnom stilu, dizajnu (primjena estetskih načela). Tek kad se dojmovi pobuđenog uma slegnu, zrelost daje ploda u formi koncentriranije misli. Tako bi sam Debussy, kaže pijanist, ocijenio ovaj izbor kompozicija kao "bilješke iz naukovanja". Kako slušati rane radove čovjeka s kraja XIX. stoljeća, interpretirane krajem XX. u XXI. stoljeću? Klavir žubori, kaplje, teče, u valovima, paralelama, ponire i diže se... "Valse romantique", "Nocturno", "Claire de lune" - teško je danas predati se toj naivnosti osjećaja, teško je "čuti" tu jednostavnost. Naracija se kreće s predumišljajem, po ključu - kompozicijski i harmonijski skladno, no to je tek forma; gdje je duh? Osjećam emociju i raspoloženje, no slobodni duh je sputan namjerom, ciljem. To kaže uho XXI. stoljeća. Žudi za više informacija.

Uzbuđenje, trčanje, pa skrivanje, strepnja prije nježnog prijelaza u višu, smireniju vibraciju. Tako se kreće Debussy u "Pour le piano", i mi s njim. Onda se sve ponavlja, kao da prvi put nismo sasvim razumjeli. Ide ka točkama s kojih se razlijeva i obrušava, skliže, penje. Onda radosno s trunkom samozadovoljstva završava. (Ah, mladost.) Ipak ovog uratka se kompozitor nije postidilo, riječ je o kompleksnijem sadržaju iako još inspiriranom Bachom i Cesar Franckom. "Arabeska" je najnježnija, gotovo dječja, s druge strane oplemenjena žarom osviještene mladosti. Tako predvidiva, ali neagresivna u prijelazima. Ona pjeva. Beskrajna ljepota kaskada. I uvijek iznova pije s istog izvora. "Reverie" slušam pred spavanje. Kad ste pospremili sve programe, vrijedi se upustiti u sanjarenje. Polako usporiti ritam dana. Pojednostaviti komplicirano, ponoviti nešto važno i ozbiljno, i upustiti se u lijepo. Što je lijepo? Zvuk klavira u finom konačnom nizu. Sigurnost barem u toj misli.

I što smo novog čuli? Haljine su stare, suncobrani požutjeli, kavalir u čamcu odavno ne nosi rukavice dok vesla... jeka je to virtualne slike jednog odnosa sa svijetom koji je od te točke u vremenu ubrzao u tempu i opsegu... no dobar slušatelj možda uspije ući u tu vibraciju, barem igre radi, pogotovo kad je izvedba tako dobra...

Ana Galoić

PRELUDIJI, DRUGA KNJIGA

ARTURO BENEDETTI MICHELANGELI

DG 427 391

Preludiji Claudea Debussyja u potpunosti predstavljaju njegov glazbeni svijet na području klavirske glazbe, izvođači u slučaju preludija ističu ili njihovu, koloristiku ili strukturu; moguće je razlikovati "slikarski" pristup, koji se prvenstveno temelji na isticanju bogatstva tonskih boja teksture i

dočaravanju poetskog sadržaja djela, ili "apsolutni" pristup, koji ističe razradu motiva i međusobnog odnosa između dijelova skladbe.

Arturo Benedetti Michelangeli čini se bliži ovom drugom pristupu, a njegova svirka odlikuje se gotovo klasicističkom jasnoćom u kojoj svaka nota ima svoju posve određenu ulogu, a time i mjesto u partituri. Svaka je nota pomno i izvanredno uobličena u skladu s potpuno prepoznatim mogućnostima instrumenta. Takva dotjeranost više nalikuje klesanju nego brušenju, a i najtananije linije temeljito su i čvrsto iscrtane, ne ostavljajući mjesta ni najmanjoj dvojbi o tome što se čuje. To nipošto ne znači da je svirka sirova ili muzički neosmišljena, već naprosto da ovi preludiji u izvedbi Michelangelija, slikarski rečeno, liče na grafiku, čak i tamo gdje bi vizualna predodžba glazbe bila bliža pastelu, akvarelu ili ulju. Dakako da to nije rezultat sviračkih ograničenja Michelangelija, već njegova pristupa iščitavaju notnog zapisa. No, iskazuje li takvo čitanje u potpunosti skladateljeve zamisli? Gdje je, na primjer, "naglo suprotstavljavanje krajnje grubosti i strastvene nježnosti" koje traži Debussy na početku preludija podnaslovljenog "La Puerta del vino"? Dakako da se ne očekuje Debussyjevu zvučnom svijetu posve stran grubi zvuk već silovitiji karakter izražaja. A "passionée doucer" svakako nedostaje. Na završetku istog preludija u Michelangelijevoj svirci nećemo prepoznati mjesto na kojem Debussy traži da se svira "graciozno". Šapuće li kod ovog pijanista Ondina uistinu ("mormorando" u 44. taktu, na CD-u broj 8 na 2:02) ili je sviranje zaista "najlakše moguće" ("aussi léger qui possible", u 65. taktu ili na CD-u na 2:58)? *Pianissima* često djeluju nedovoljno tiho. Sve to ukazuje na pijanistovu težnju za kristalnom jasnoćom, u čemu mu odlično pomaže i DG-ova digitalna snimka, jasna i precizna, a jedina zamjerka koju možemo uputiti snimci je nedostatak prostornosti u kojoj bi ton klavira trajao punije. To su, uostalom, odlike sviranja Artura Benedettija Michelangelija: jasnoća i punoća tona, te visoka koncentriranost u realizaciji zapisa.

Ukoliko vam ne smeta Michelangelijevo ponešto drugačije viđenje glazbe ili ste poštovatelj njegovog jedinstvenog umijeća sviranja klavira, ovo je svakako najekonomičniji izbor na nosačima zvuka.

Davor Lahnit

12 ETUDES

MITSUKO UCHIDA

Philips 475 7559

Debussyjeve klavirske etide nikada nisu bile popularna koncertna literatura; sve do nedavno bilo je poprilično teško pronaći kvalitetnu snimku, izuzevši onu Pollinijevu. Dvije knjige koje sadrže dvanaest ključeva za ulazak u mikrokozmos kasnog Debussyja bile su - zbog iznimne kompleksnosti i za pijaniste i za slušatelje - predug niz godina zanemarene i zaobilažene u širokom luku, jer su navodno i samom skladatelju bile preteške za izvođenje. A ipak je upravo ovaj opus utjecao na najveća skladateljska imena XX. stoljeća: Schönberga, Messiaena, Bouleza, Stockhausena..., i to na profiliranje onih inovacija koje se smatraju ključnima za glazbu XX. stoljeća. Radeći na pripremanju Chopinovih "Etida", op. 25, za tisak u izdavačkoj kući Durand, Claude Debussy je još jednom pokazao svoju genijalnost, nalazeći uporišnu točku u tom proslavljenom romantičkom opusu. Luk koji Debussyja spaja s nadilaženjem tehničke vježbe kod Chopina ne može se prečuti u "Četvrtoj etidi" iz prve knjige, "Pour les sixtes". Luk koji se iz tradicije dalekovidno, proročki, napinje u budućnost, na trenutke bi se činio krhkim i lomljivim kad ne bi bila riječ o jednom od najnadahnutijih pristupa klaviru kao instrumentu uopće.

Nadahnutost je karakteristika i interpretacijske razine ove snimke, koja na tehničko-zvukovne probleme daje jedan mogući pogled, no pogled

izvanredno uvjerljive prirode. Snaga i osobnost kojom Mitsuko Uchida pristupa ovom skrivenom blagu u sebi nemaju ničeg "pedagoškog", ne žele ništa propisati niti "podučavati". Upravo suprotno, izvanredno discipliniran i sofisticiran pristup od ovog ciklusa stvara zvukovni *feux d'artifice*, osobito kada je riječ o njegovoj "Druvoj knjizi", zanimljivijoj u tehničko-zvukovnom pogledu od "Prve".

Uchida u "Druvoj knjizi" etida slijedi Debussyjeva propitivanja sjedinjenja skladateljsko-tehničkog *rukopisa* sa zvukovnim mogućnostima samog instrumenta. Izvedba zorno otkriva i slušatelju posreduje vertikalne i horizontalne zvukovne blokove u "Pour les Agréments", nove zvukovne prostore nastale iz osamostaljenja boje, dinamike i vremenskog protoka u boulezovskim "Pour les Sonorités opposées", spajanje klasičnog tehničkog problema sa stvaranjem novih zvukova u "Pour les Notes répétées". Zvukolikost cijelog ciklusa i izvedbe najčarobnije je ocrtana u "Pour les Arpèges composées", čije tehničke "vatrometne" zavrzame Uchida izvodi s teško zamislivim dinamičkim profiliranjima. Silovitost i suptilnost, koje supostoje jedna pored druge u posljednjoj etidi "Pour les Accords", u Uchidinoj su izvedbi postavljene izuzetno maštovito, oslušujući vlastite odjeke u slušatelju. Dugo nakon slušanja ti će zvukolici odjekivati u slušatelju, nagoneći na ponovna slušanja i otkrivanja novih zvukovnih slojeva i čari.

Cijelom albumu pridružuje se izvrsna kvaliteta snimljenog zvuka. Album je snimljeno digitalno 1990. godine, reizdan 2006. u prestižnom Philipsovom nizu "The Originals". *Legendary Recordings from the Philips Classics Catalogue*. Da je upravo snimka rijetko izvođenog Debussyjevog posljednjeg klavirskog opusa lansirala Mitsuko Uchido u ovakvu marketinšku struju, ne može biti slučajnost. Povijesno opravdanje za to daju i Debussy i Mitsuko Uchida.

Helena Novak

PIANO WORKS**JEAN-PIERRE ARMENGAUD**

Arts 47579

Možda je bolji put od Debussyja prema Schumannu (Monique Haas) nego li od Schumanna ka Debussyju, kao što se često osjeća u svirci Jean-Pierrea Armengauda. *Brio* nije nikako pristup virtuoznim pasažiranjima Claudea Debussyja kao što nije ni kod Ravela, dok je kod primjerice Liszta, a pogotovo kod Schumanna najpoželjniji stav. Energija i dokazivanje orkestralnog nijansiranja, također bode uho pri dramatskijim odjeljcima jer se gubi glazba, gubi se u potpunosti estetski moment. Cjelokupni dojam ploče s klavirskim opusom Claudea Debussyja, koji je do ove ploče Jean-Pierrea Armengauda već više puta snimljen u raznim izvedbama i pristupima, je natopljen potrebom da se pokaže odrađen ogromni posao, dok bi osjećaj najveće moguće lakoće bio ipak najpoželjniji cjelokupni dojam, a možemo ga naći kod Monique Haas. Nažalost, lakoću se prečesto tumači kao slabost. Gdje god se traže šira tempa, Armengaud ih sabija i "ne čuje" ništa u odzvonima, slaže fraze na frazu, prozaično nižući tonski materijal u nelagodi od pauze ili pedalnog bojanja. To zakida Debussyjevu glazbu na najosjetljivijim stilskim kriterijima.

Po svemu je Jean-Pierre Armengaud pijanist skovan za veliki filharmonijski orkestar, sposoban da se izdigne i dominira, nadglasa, efektno akcentuira i briljira u kadenci. Slično je i koncipiran album, čak s "Homageom Josephu Haydnu", skladbici koja nosi oznaki *quasi una cadenza*. No, on je ipak najčešće na pločama komorni ili solistički glazbeni, što se ne može objasniti tek nedostatkom *managementa* koji bi mu organizirao nastupe s velikim orkestrima. Njegov je udar rafiniran, na mjestima vrlo tankočutan, ali nedovoljno ugrađen u svirački stil da bi preuzeo vodeću ulogu u glazbi stvoritelja impresionizma, Claudea

Debussyja. Istina je, međutim, da kad izvođač nema viziju, niti slušatelj ne može stvoriti predodžbu. Od Debussyjevih su podnaslova najčešće ostale tek prazne riječi.

Imaju li "Vježbenice", tj. dvije knjige *etuda* ikakvog smisla, osim tehničkog?, pitanje je na koje svaki pijanist može odgovoriti ili pokazati da ne zna odgovor. Ako ga i zna teoretski, to se ne čuje. No, problem vježbenica je u diferencijaciji intimnog doživljaja. Naime, svaki izvođač nađe sebe negdje, u ovoj ili onoj vježbi, ali u svima bi se možda našao tek sam Debussy. A dojam vježbi je zavodljiv, jer ipak nema boljih vježbi od Debussyjevih, za svaki tehnički problem posebno, i razumljivo je da ih svirač želi prikazati u punom sjaju. Zanimljivost je ovoga albuma što je na njemu uvrštena i novopronađena *etuda* iznimne ljepote - "Etude retrouvée", koja je ustvari prva verzija *etude s arpeggijima*, kojoj se pijanist očigledno posvetio s više pominje izrađujući otklone od poznate verzije.

Đurđa Otržan

Odabrana diskografija djela za klavir:

Études

Mitsuko Ushida

Philips 464 698

Djela za klavir

Walter Gieseking

EMI CDF 300 026 (4CD)

Préludes, Images, Children's corner

Arturo Benedetti Michelangeli

DG 469 820